

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

**dokonanej w dniach 10-11 kwietnia 2014 r. na kierunku „filologia”
obejmującego filologię angielską, germańską i iberystykę
prowadzonym w ramach obszaru nauk humanistycznych
na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym
w Instytucie Humanistycznym
Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. A. Silesiusa w Wałbrzychu**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Ewa Chmielecka - członek PKA

członkowie:

dr hab. Beata Mikołajczyk – członek PKA

prof. dr hab. Tadeusz Piotrowski – ekspert PKA

Artur Gawryszewski – ekspert formalno-prawny

Adam Subotkowski – przedstawiciel PSRP.

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na kierunku *filologia* obejmującego filologię angielską, germańską i iberystykę prowadzonym w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzych na poziomie studiów pierwszego stopnia.

Szczegółowe informacje zawiera załącznik nr 3.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport ZO został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię Raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, oglądu prac dyplomowych i etapowych, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

1). *Ocena powiązania założonej koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki. Ocena stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia oraz możliwości jej elastycznego kształtowania.*

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów nawiązuje do misji Uczelni, która została zawarta w *Strategii Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu* na lata 2010 – 2015, przyjętej Uchwałą Senatu PWSZ AS w Wałbrzychu nr 7 z dnia 24 marca 2010 r. (zaktualizowana Uchwałą Senatu Nr 17/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r.). W tym dokumencie wiodący cel działania uczelni jest określony hasłem: „Edukacja na potrzeby otoczenia - praca po edukacji”). Przewodnim przesłaniem misji jest: *rozwijanie użytecznych umiejętności oraz ogólnych zdolności poznawczych i intelektualnych interesariuszy*. Te, w odniesieniu do kształcenia na kierunku filologia, ilustrują cechy sylwetki absolwenta, który wyposażony w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne ma być przygotowany do pełnienia aktywnej roli zawodowej, przede wszystkim w instytucjach edukacji formalnej (szkolnictwo) oraz pozaformalnej (jako propagator kultury i języka specjalności w fundacjach, domach i ośrodkach kultury, wydawnictwach, biurach podróży, itp.). Tę ostatnią rolę uczelnia widzi dla absolwentów przygotowanych jako tłumacze. Ponadto absolwent kierunku *filologia*, niezależnie od wybranej specjalności, ma być też przygotowany do współpracy międzynarodowej, polegającej na praktycznym wykorzystaniu umiejętności językowych oraz zrozumienia innych kultur i wynikających z nich różnic w wielu obszarach życia zawodowego i społecznego.

Zapisy w strategii są sformułowane dość ogólnikowo i nie jest trudne ich powiązanie z koncepcją kształcenia. W Strategii akcent jest jednak położony na umiejętności użyteczne, zaś Uczelnia prowadzi studia na kierunku filologia w profilu praktycznym, czyli w tym zakresie występuje jawne powiązanie koncepcji kształcenia z misją i strategią Uczelni. Jak wynika z lektury raportu samooceny, nowe i dogłębne powiązanie między strategią Uczelni a kierunkiem filologia dopiero zostanie wytworzone po gruntownej reorganizacji programu studiów. Autorzy raportu sądzą, że kształcenie na kierunku filologia odpowiada zapotrzebowaniu lokalnego rynku pracy, przede wszystkim dla szkół, ale także w innych branżach, w których trzeba się posługiwać językiem obcym. Jednakże brak strategii kierunku filologia lub Instytutu Humanistycznego, które formułując koncepcję kształcenia odwołują się wprost do strategii uczelnianej.

Obecnie koncepcja kształcenia w na kierunku filologia w PWSZ w Wałbrzychu jest raczej zachowawcza, odzwierciedla nadal sytuację przed wprowadzeniem reformy związanej z KRK

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w Statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

trzymając się dość wiernie struktury kształcenia ukształtowanej uprzednio. Ta koncepcja kształcenia jest dość tradycyjna, oddaje poglądy na kwestie nauczania filologicznego z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Oferta kształcenia wobec tego nie jest ani różnorodna ani innowacyjna, brak także możliwości jej elastycznego kształtowania. Według autorów raportu takimi cechami będzie posiadała nowa koncepcja kształcenia, która ma być opracowana w bliżej nieokreślonej przyszłości. Pracownicy kierunku filologia stwierdzali, że planuje się np. uruchomić filologię z komponentem turystycznym, lub też wprowadzić elementy kształcenia filologicznego (język specjalistyczny) na studiach z pedagogiki (opieka na starszymi ludźmi), kosmetyce, BHP. Są to działania mające na celu przede wszystkim poszerzenie bazy potencjalnych studentów, co w konsekwencji może zróżnicować proces ich kształcenia i sprawić, by był bardziej innowacyjny. Uczelnia oferowała kształcenie w czterech neofilologiach, obecnie trzy z nich są już wygaszone lub wygasają.

2). Ocena udziału zewnętrznych i wewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku.

Zewnętrzni oraz wewnętrzni interesariusze brali udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia, przede wszystkim w ramach Kierunkowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w którym biorą udział zarówno nauczyciele akademicki i studenci, jak i interesariusze zewnętrzni, przedstawiciele pracodawców. Pewien wpływ na ustalanie koncepcji ma także Konwent Uczelni, w którym jednak przedstawiciele kierunku filologia nie mają udziału. Nauczyciele na spotkaniu z ZO stwierdzili, że w ramach KZZJK działały osoby wyznaczone, przede wszystkim spośród nauczycieli anglistów. Koncepcję kształcenia opiniowali także interesariusze zewnętrzni, przede wszystkim z sektora edukacyjnego, publicznego i niepublicznego.

Wspomniany Konwent działa od lat przy Uczelni. Zrzesza on przedstawicieli władz lokalnych i pracodawców, który wspomagają władze Uczelni w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W Konwencie nie ma członków, którzy w sposób bezpośredni mogliby wspomagać swym doświadczeniem kształtowanie koncepcji kształcenia na kierunku filologia. Pod wpływem m.in. głosu tych interesariuszy zewnętrznych, w tym szczególnie Biura Edukacji i Kształcenia Urzędu Miasta, przywrócono po kilkuletniej przerwie specjalność nauczycielską. Widać intensywny kontakt pomiędzy władzami Instytutu Humanistycznego a przedstawicielami sektora edukacyjnego (wspomniane już biuro, poza tym dyrektorzy kilku szkół z rejonu miasta). Mniej intensywna wydaje się być współpraca pomiędzy IH a przedstawicielami biur tłumaczeń, co byłoby niezwykle wskazane z powodu decyzji o prowadzeniu ścieżki translatorskiej. Intensyfikacja tych kontaktów z pewnością przyczyniłaby się do większego zainteresowania nią studentów. Zauważa się tutaj dużą dysproporcję pomiędzy kontaktami Uczelni z interesariuszami zewnętrznymi w kontekście obu ścieżek kształcenia. Niepowodzenie uruchomienia programów kształcenia z filologii rosyjskiej oraz słabnące zainteresowanie kandydatów filologią hiszpańską (w chwili obecnej

kształci się studentów tylko na roku trzecim) spowodowane jest brakiem dogłębnej analizy potrzeb rynku pracy oraz kontaktów z potencjalnymi pracodawcami, a także z uczniami lokalnych szkół. Niezwykle skromnie należy również ocenić wpływ studentów jako interesariuszy wewnętrznych na kształt aktualnego programu kształcenia oraz jego przyszłej ewolucji. Reasumując koncepcja została skonstruowana przede wszystkim na podstawie wyobrażeń własnych władz instytutu oraz osób odpowiedzialnych za rozwój kierunku.

Przedstawiciele studentów zasiadają w Kierunkowym Zespole ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz w Uczelnianym Zespole ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Studenci aktywnie udzielają się w tych organach, czynnie uczestnicząc w comiesięcznych spotkaniach. Przedstawiciele studentów zgłaszają na posiedzeniach tych organów wnioski w zakresie organizacji studiów (godziny zajęć, przesunięcia w planach) oraz programu studiów (konsultacje co do zmian w programie, zakładanych efektów kształcenia). Na wizytowanym kierunku to nie samorząd wskazał kandydata na członka komisji, ale sama Jednostka zaproponowała tę funkcję aktywnej społecznie studentce. Jest to rozwiązanie nietypowe, jednak satysfakcjonujące wszystkie strony. Zarówno fakt samodzielnego powoływania przez Jednostkę studenckiego członka komisji, jak i przedstawiona dokumentacja dowodzą, że władze nie tylko respektują niezależność przedstawicieli studentów, ale i starają się, aby przedstawiciele ci faktycznie czynnie reprezentowali grono studiujących. W przypadku powtarzających się nieobecności student jest bowiem wykluczany z posiedzeń, a Jednostka podejmuje starania w celu wyłonienia nowego przedstawiciela. Studenci potwierdzają, że ich zdanie jest respektowane i brane pod uwagę podczas posiedzeń.

Wpływ na koncepcję kierunku i proces kształcenia mają wszyscy studenci, którzy swoje opinie wyrażać mogą w anonimowych, cosemestralnych ankietach. W zakresie wpływu na koncepcję kształcenia szczególną rolę pełni ankietą, której celem jest oszacowanie punktów ECTS przypisanych zajęciom. Na podstawie tych wyników można ocenić, na ile faktyczny przydział punktów pokrywa się z tym, jaki proponują studenci na podstawie własnych doświadczeń w zakresie ilości czasu, jaki potrzebny jest na naukę przedmiotu. Jest to punkt wyjścia do wielu - jak twierdzą władze Jednostki - trafnych spostrzeżeń. W innych ankietach studenci mogą przekazać swoje uwagi na temat zakładanych efektów oraz procesu kształcenia. Studenci uważają, że ich opinie wyrażane w ankietach są brane pod uwagę. Ponadto studenci dosyć swobodnie wyrażają swoje opinie bezpośrednio nauczycielom akademickim, co jest ich zdaniem formą najszybszą, najprostszą i najskuteczniejszą.

Upřednia ocena z 2007 roku nie sformułowała żadnych zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólne: w pełni.

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) W jednostce istnieją powiązania między koncepcją kształcenia na ocenianym kierunku z misją i strategią Uczelni. Natomiast brak odrębnie opisanej strategii Instytutu Humanistycznego, w skład którego wchodzi studia kierunku filologia. Koncepcja kształcenia jest zachowawcza, nie jest innowacyjna i różnorodna, brak też jej uelastycznienia.

2) Szkoła zadbała o zaczerpnięcie opinii od interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju. Wyraźne zaangażowanie władz Uczelni i Instytutu w dialog z interesariuszami zewnętrznymi widać w szczególności w zakresie kształcenia nauczycieli. Natomiast rozwinięcia wymaga niewielka, jak dotąd, współpraca z przedstawicielami innych środowisk (np. tłumaczeniowych).

Zalecenia:

1. przeprowadzanie sondażu potrzeb lokalnego rynku pracy dla filologa;
2. intensyfikacja kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi z zakresu sektora „tłumaczeniowego” i innych dziedzin gospodarki;
3. intensywniejsze sondowanie potrzeb studentów oraz uczniów lokalnych szkół.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1) Ocena zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego

Założone kierunkowe i specjalnościowe oraz przedmiotowe/modułowe efekty kształcenia, a także poziom kształcenia i jego profil, są dla ocenianego kierunku zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, a dokładnie dla dziedziny nauki humanistyczne; i obejmują dyscypliny: językoznawstwo, literaturoznawstwo, kulturoznawstwo, historia, nauki o rodzinie.

Efekty kształcenia, czy to dla kierunku czy to dla modułu, tworzą spójną całość – program jest dobrze skonstruowany i przejrzyste odwołuje się do kierunkowych efektów kształcenia. Można jednak odnotować pewne wyjątki – np. zdziwienie budzi, że efekt H1P_W07 „wie, jak poszerzyć własne kompetencje i umiejętności językowe, w tym zaprojektować określone zadania z wykorzystaniem technologii informacyjnych” nie ma być osiągnięty na zajęciach w module III „Język i komunikacja językowa”. Jak się wydaje, ujmuje się tu kompetencje językowe wyłącznie jako umiejętność posługiwania się językiem, nie zaś jako umiejętności metajęzykowe – skoro jednak jest to efekt kształcenia odwołujący się do wiedzy, to wiedza metajęzykowa powinna mieć tu zastosowanie i być włączona do programu zajęć. Te drobne niekonsekwencje nie podważają jednak pozytywnej oceny konstrukcji programu.

W przypadku specjalizacji nauczycielskiej studia dają studentowi uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela języka angielskiego/niemieckiego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

W wyniku analizy koncepcji kształcenia, jego celów, matrycy efektów kształcenia oraz indywidualnych kart przedmiotów należy stwierdzić, że możliwe jest osiągnięcie kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia, w odniesieniu zarówno do grup przedmiotów (modułów), poszczególnych przedmiotów jak i praktyk zawodowych.

Opis efektów kształcenia jest publicznie dostępny na stronie internetowej Uczelni (<http://www.pwsz.com.pl/filologia>), na której jest komplet dokumentów odnoszących się do punktów ECTS, w tym efekty kształcenia dla kierunku filologia, osobno dla każdej neofilologii, np. dla filologii angielskiej to będzie dokument http://docs.google.com/viewer?url=http://www.pwsz.com.pl/ects/pl/filologia_angielska/EfektyKształcenia.pdf. Są to te same dokumenty, które otrzymał ZO. Opis efektów kształcenia jest sformułowany w sposób zrozumiały dla wszystkich kategorii przygotowanych odbiorców.

Program kształcenia opracowany w 2012 roku w zgodzie z wymaganiami Krajowych Ram Kwalifikacji w znacznej mierze odpowiada programowi studiów prowadzonym uprzednio. Przy wprowadzeniu opisu w języku efektów kształcenia zachowano sylwetkę absolwenta, główne treści i metody kształcenia programu poprzedniego. Wcześniejszy program zawierał opis sylwetki absolwenta oraz treści kształcenia będące w zgodzie ze standardami (ramowymi treściami kształcenia) obowiązującymi uprzednio. Potwierdzają to wyniki poprzedniej oceny PKA z 2007 roku.

2). Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Opis efektów kształcenia jest sformułowany w sposób zrozumiały dla odbiorców. Są one także opisane tak, że można przeprowadzić ich weryfikację. Studenci uczestniczyli w tworzeniu oraz stale uczestniczą w doskonaleniu efektów kształcenia, a zatem są one im znane. Prowadzący zajęcia przedstawiają efekty na początku każdego zajęcia, są one też umieszczone w sylabusach; studenci uznają je sformułowane w sposób zrozumiały. Są one także, ich zdaniem, w pełni weryfikowalne.

3). Analiza i ocena systemu weryfikacji efektów kształcenia.

Podczas programowej oceny jakości kształcenia na kierunku „filologia” poddano oglądowi dokumentację dotyczącą weryfikacji oceny/efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami) która jest

przechowywana w teczkach studentów (absolwentów), i jest sporządzana zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008 r. oraz rozporządzeniu z dnia 1 X 2011 r. w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie (Dz. U. Nr 11 z 2009 r., poz. 61). Władze Uczelni przedstawiły Zespołowi Oceniającemu „Instrukcję Archiwum” działającego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu. Prace dyplomowe wraz z teczkami przechowuje się zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188) na okres 50 lat.

System weryfikacji osiąganych efektów kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu składa się z następujących elementów:

- System oceny prac zaliczeniowych, projektowych oraz egzaminacyjnych,
- System weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk,
- System sprawdzania końcowych efektów kształcenia (proces dyplomowy), który wyróżnia się na następujące elementy:
 - Opiekuna dyplomanta (promotora) – ocena bezpośrednia,
 - Recenzenta pracy dyplomowej – inżynierskiej – ocena bezpośrednia,
 - Osoby, będące uczestnikami „otwartych” prezentacji prac dyplomowych – studenci, wykładowcy, pracownicy Uczelni – ocena pośrednia,
 - Komisję egzaminacyjną – ocena bezpośrednia.

Opis elementów systemu znajduje się w kartach przedmiotów, a także całościowo jest pokazany w opisie efektów kształcenia i strukturze programu; jest powszechnie dostępny na wskazanej stronie internetowej. Widać zatem, że Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów.

System oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia, przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji, a także umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych etapach. Służą temu zapisy w kartach przedmiotów, gdzie metody weryfikacji trafnie odniesione zostały do efektów kształcenia. Dodatkowym gwarantem poprawności tej weryfikacji jest uzyskanie przez uczelnie certyfikatu „ECTS Label”, który wymaga dużej staranności w zaprojektowaniu i przeprowadzeniu procesu weryfikacji.

Proces dyplomowania opisany w regulaminie studiów jest zaprojektowany prawidłowo.

Jednostka prowadzi analizę skali i przyczyn odsiewu studentów. Redukcja liczby studentów na poszczególnych latach studiów wskazuje na prawidłowy tok nauczania, w którym następuje największa eliminacja studentów na pierwszym roku studiów, a najmniejsza na

ostatnim. Podstawowe przyczyny odsiewu, to rezygnacja studentów z dalszych studiów spowodowana względami losowymi, koniecznością podjęcia pracy i innymi oraz niskie oceny uzyskiwane w toku egzaminów i zaliczeń. Odsiew w toku całych studiów jest znaczny i sięga 50% studentów. Ostatnie roczniki studiów są nieliczne – prace dyplomowe przygotowuje zaledwie kilku słuchaczy na kierunku iberystyka.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym ocenili metody weryfikacji nabytej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jako poprawne. Sposób oceny, czy student nabył określone efekty kształcenia, jest przedstawiany na samym początku każdego kursu, a formułowane na jego podstawie stopnie są zdaniem studentów sprawiedliwe i rzetelne.

Przegląd i ocena prac etapowych wykazała zróżnicowane podejście nauczycieli do sprawy ocen: eksperci otrzymali teczki z pracami ocenianymi z zachowaniem podstawowych zasad (podanie kryteriów, wpisanie uwag, ślady konsultacji ze studentami i inne) oraz teczki z pracami w których brak było informacji o metodzie i zasadach weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia, kryteriach ocen etc. Z kolei przegląd i ocena 10 prac dyplomowych wykazała dobry dobór tematów, zgodnych z problematyką kierunku studiów i generalnie, niezłą poziom prac. W 5 przypadkach eksperci stwardzili zawyżenie ocen, 3 prace określili jako zbyt krótkie, w 2 pracach odnotowano braki formalne (np. brak oceny i podpisu promotora).

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

4). Ocena procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów.

Jednostka monitoruje kariery absolwentów na wizytowanym kierunku. Przede wszystkim absolwenci studiów I stopnia, odbierając dyplom, wypełniają ankietę, która pozwala na zorientowanie się w ich zamierzeniach. Przedstawiciele władz sami jednak przyznają, że zwrotność tych ankiet jest bardzo niska i w żaden sposób nie pozwala uznać, że w badaniu wzięła udział reprezentatywna liczba studentów. Główną przyczyną niskiej zwrotności ankiet wydaje się być brak ankietyzacji elektronicznej, co władze Jednostki uzasadniają obowiązującymi przepisami o ochronie danych osobowych. Przedstawiciele władz przedstawili jednocześnie szereg działań, które zamierzają podjąć w kierunku zwiększenia zwrotności ankiet (uzyskanie adresów e-mail, akcja promocyjna, zintensyfikowanie prac Stowarzyszenie Absolwentów PWSZ utworzone w 2013 roku etc.), W 2013 roku przeprowadzono ankietę wśród absolwentów, które następnie opracowana w sposób profesjonalny, przez osobę trzecią. Ankietowano absolwentów po jednym, dwóch i trzech latach od ukończenia studiów. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wyrazili zdecydowaną chęć zapoznania się z wynikami monitoringu losów absolwentów.

Na kierunku filologia znikoma liczba absolwentów zamierza podjąć pracę po ukończeniu studiów I stopnia, większość planuje dalsze studia. Uczelnia nie wskazała, w jakiej mierze wykorzystywała dane z monitorowania losów absolwentów, jednak fakt, że większość

zamierza nadal studiować, w dość oczywisty sposób kształtuje zamierzenia Uczelni. Z tego punktu widzenia nieco zastanawiający jest wybór profilu praktycznego na I stopniu studiów.

Jednostka nie wykazała, że wykorzystuje wiedzę absolwentów do kształtowania struktury efektów kształcenia. Uczelnia nie pisze, czy badania losów absolwentów mają wpływ na doskonalenie jakości procesu kształcenia, a także jaka jest ich efektywność. Niska zwrotność ankiet usprawiedliwia tak niewielkie wykorzystanie ich wyników.

Upřednia ocena z 2007 roku nie sformułowała żadnych zaleceń dotyczących monitorowania losów absolwentów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Szczegółowe efekty kształcenia tworzą spójną całość w postaci efektów kierunkowych, których osiągnięcie jest możliwe w toku studiów. Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia spełniają wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela.**
- 2) Efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Opis efektów kształcenia jest publicznie dostępny.**
- 3) Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia.**
- 4) Jednostka monitoruje losy absolwentów i ich kariery na rynku pracy, jednakże czyni to obecnie w sposób nieefektywny. Uczelnia przedstawiła szereg działań, jakie planuje w tym obszarze wdrożyć w celu poprawy tej sytuacji. Zważywszy na niską zwrotność obecnych badań nie wykorzystuje się ich wyników dla doskonalenia programu kształcenia.**

Zalecenia:

- 1. Poprawa efektywności systemu śledzenia losów absolwentów i wykorzystanie wyników do doskonalenia programów kształcenia**
- 2. Lepszego nadzoru i usunięcia usterek wymaga proces weryfikacji efektów, zarówno w postaci egzaminów, jak i procesu dyplomowania.**

3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 1). Ocena czy realizowany program studiów umożliwi osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.*

Podczas oceny na kierunku „filologia” Władze Uczelni przedstawiły Zespołowi Oceniającemu Uchwałę Senatu zatwierdzającą plan studiów na kierunku „filologia” oraz Uchwałę w sprawie przyjęcia efektów kształcenia oraz programu kształcenia na powyższym kierunku studiów.

Cele kształcenia określone jako wykształcenia umiejętności językowych do poziomu minimum C1 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, wyposażenia w wiedzę teoretyczno-praktyczną z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa i historii krajów języka specjalności, praktycznego przygotowania do realizacji celów dydaktycznych i wychowawczych w zakresie nauczania języka obcego na I i II etapie edukacyjnym, wykształcenia kompetencji społecznych i interpersonalnych. Ich realizacji służą przedmioty ujęte w ośmiu modułach:

- Moduł I: Ogólnouczelniany,
- Moduł II: Praktyczna nauka języka specjalności,
- Moduł III: Języki komunikacja językowa,
- Moduł IV: Literatura i kultura języka specjalności,
- Moduł V: Psychopedagogiczne aspekty rozwoju i wychowania,
- Moduł VI: Kształcenie w teorii i praktyce edukacji językowej,
- Moduł VII: Praca dyplomowa,
- Moduł VIII: Praktyka zawodowa.

Realizowany program umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia, a także uzyskania struktury kwalifikacji absolwenta opisanej w koncepcji kształcenia. Struktura kwalifikacji absolwenta nie uwzględnia natomiast tego, że w programie kształcenia bardzo poczesne miejsce przyznano naukom o literaturze. Więcej na ten temat w dalszym punkcie.

Prawidłowość doboru treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Są one dostosowane do osiągnięcia efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru i danego poziomu kwalifikacji. Także sekwencja przedmiotów i modułów określonej w planie i programie oraz organizacja procesu kształcenia studiów jest właściwa w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Na kierunku kształcą się nauczycieli. Program kształcenia spełnia wymagania standardów, określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Czas trwania kształcenia, 6 semestrów, jest prawidłowy i umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia.

Przyjęta punktacja ECTS jest zgodna z przepisami ogólnymi. W semestrze student uzyskuje 30 pkt. ECTS, a w całym cyklu kształcenia 180 pkt. ECTS. Ta liczba obejmuje praktyki

zawodowe 16 ECTS, przygotowanie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego w ilości 10 punktów ECTS.

Na studiach o specjalności nauczycielskiej student ma odbyć 360 godzin praktyki, za które otrzymuje 16 punktów ECTS. Praktyki mają odbyć się w semestrze 4, 5, 6. Praktykom poświęcony jest osobny moduł nauczania, VIII. Moduł ten obejmuje trzy typy praktyk: obserwacyjną (30 godzin, 2 pkt.), asystencką (90 godzin, 3 pkt.), nauczycielską (240 godz, 11 pkt.). Takie studia prowadzi się na filologii angielskiej i niemieckiej. W programie studiów na filologii hiszpańskiej zamiast specjalności nauczycielskiej jest moduł tłumaczeniowy, zatem studenci powinni odbyć także praktyki o takim samym wymiarze co na innych neofilologiach, tylko zamiast praktyki nauczycielskiej wystąpić powinna praktyka tłumaczeniowa. Ze względu na wygaszanie studiów na filologii hiszpańskiej trudno odnieść się do praktyk. Uczelnia ma nawiązane kontakty, w większości nieformalne, z 14 szkołami w Wałbrzychu, a także z przedszkolami. Ma także stały kontakt z biurem edukacji przy Urzędzie Miejskim, które prowadzi były pracownik PWSZ (kierunek polonistyka).

Uczelnia, według dokumentacji, stosuje tradycyjne formy zajęć dydaktycznych, jak wykład, ćwiczenia, etc. Po analizie programu trzeba stwierdzić, że formy stosowane w praktyce nie są w pełni dostosowane do specyfiki przedmiotów i do małej liczby studentów. Na przykład: zajęcia z konwersacji, w ramach praktycznych zajęć języka angielskiego, są prowadzone formalnie (wg zapisu w planie) w postaci wykładu dla studentów wszystkich lat. Taka forma zajęć nie pozwala osiągnąć efektów kształcenia, określonych dla nich w karcie przedmiotu. W przypadku bardzo małej liczby studentów na zajęciach teoretycznych, np. z gramatyki opisowej czy historii literatury, nie ma żadnej potrzeby, by te zajęcia miały formę wykładu. Zajęcia bardziej interaktywne byłyby znacznie użyteczniejsze dla studentów. Hospitacje pokazały, że sami nauczyciele wprowadzają wiele elementów interaktywnych w trakcie prowadzonych zajęć – pozostają one zatem „wykładami” tylko na papierze.

Należy uznać, że program i wymiar praktyk jest spójny z celami i efektami kształcenia dla praktyk, jak i właściwy jest termin ich realizacji oraz dobór miejsc. Student zalicza praktyki na podstawie zaświadczenia o ich odbyciu, arkusza praktyk oraz przykładowych konspektów – zawierają one opis umiejętności praktycznych nabytych w ich trakcie. Dla praktyk w module tłumaczeniowym zaliczenie ma odbywać się na podstawie pierwszych dwóch elementów. Organizacja procesu kształcenia jest prawidłowa, zajęcia odbywają się w przewidzianych terminach.

Indywidualizacja procesu kształcenia jest możliwa w ramach indywidualnego toku studiów, i stosowana jest przede dla osób, które ze względów losowych lub rodzinnych nie byłyby w stanie przechodzić normalnego toku studiów. Jednostka przedstawiła dokumentację potwierdzającą, że instytucja ta faktycznie funkcjonuje. również w odniesieniu do osób niepełnosprawnych. Studia indywidualne może podjąć student wybitnie zdolny, ale na

kierunku filologia żaden student nie korzystał z takiej możliwości. Zatem, pomimo istnienia takiej możliwości w regulaminie studiów, nie wykorzystuje się jej, a studenci nie są z nią zaznajomieni. Rekomenduje się popularyzację tej formy indywidualizacji kształcenia.

Odmienne sytuacja wygląda, gdy mowa jest o indywidualnym planie kształcenia. Studenci nie mają możliwości wyboru przedmiotów poza specjalnością, co oceniają bardzo krytycznie, nie mieli jednak wcześniej wiedzy odnośnie potencjalnych rozwiązań w tym zakresie i nie zgłaszali swoich uwag Uczelni.

Możliwa jest indywidualizacja procesu kształcenia w przypadku studentów niepełnosprawnych, mogą ubiegać się oni o dostosowanie sposobu organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego, rozstrzygnięcia w tych sprawach podejmuje rektor. Ponadto na wniosek studenta o stwierdzonej niepełnosprawności, prowadzący zajęcia może ustalić indywidualny termin i formę zaliczenia.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pozytywnie wypowiedzieli się na temat programu kształcenia. Zgłosili jednak szereg uwag, w jaki sposób program ten mógłby być zmodyfikowany. Wnioski te dotyczyły przede wszystkim konieczności zwiększenia zakresu zajęć, który obejmowałby kształcenie umiejętności praktycznych (konwersacje, gramatyka). Uwagi te są przekazywane władzom, które w pewnym stopniu realizują zmiany w programie (np. zwiększenie wymiaru zajęć praktycznych, zmiana wykładowcy), jednak zdaniem studentów zmiany te następują zbyt wolno.

2.Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zakładane efekty kształcenie, treści programowe, formy i metody dydaktyczne zasadniczo tworzą spójną i dobrze zbilansowaną całość. Uwagi krytyczne mogą dotyczyć spraw szczegółowych, np.: występuje pewien nadmiar przedmiotów literaturoznawczych: w module IV - Literatura i kultura anglosaskiego obszaru językowego, zaplanowano 510 godzin zajęć, zaś w Module III. Język i komunikacja językowa, ma być 270. Itp. Wskazane usterki wymagają dyskusji i ewentualnej rewizji, ale nie obniżają generalnie pozytywnej oceny spójności programu.

Studenci są zadowoleni z programu i form prowadzenia zajęć, wskazując na możliwości wyjazdów studyjnych, podczas których szkoli się język w praktyce. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wyrazili opinię, że aktualne treści programowe pozwalają na realizację zakładanych efektów kształcenia. W szczególności studenci wysoko cenią praktyki zawodowe, które są zorganizowane w poprawny sposób i dają możliwość praktycznego sprawdzenia umiejętności nabytych w czasie nauki w PWSZ. Studenci jako wadę systemu praktyk wskazali małą ilość miejsc w szkołach dla praktykantów, jednak jest to

okoliczność niezależna od Jednostki. Utrudnia to studentom elastyczne dysponowanie czasem poświęconym na praktykę, jednak każdy ze studentów może ją odbyć bez przeszkód.

Ocena z roku 2007 nie sformułowała zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany program umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia, a także uzyskania struktury kwalifikacji absolwenta opisanej w koncepcji kształcenia. Dobrze zorganizowana indywidualizacja programu kształcenia nie jest w zadowalającym stopniu wykorzystywana przez słuchaczy.
- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne zasadniczo tworzą spójną i dobrze zbilansowaną całość, w której występują pewne niedostatki.

Zalecenia:

- Należy zredukować liczbę zajęć literaturoznawczych, by doprowadzić do większej symetrii w grupie zajęć teoretyczno-akademickich.
- Należy systematycznie rewidować strukturę programu badając zwłaszcza jego spójność i podporządkowanie celom kształcenia w kontekście form i metod nauczania.
- Należy lepiej rozpropagować wśród studentów zasady i możliwości indywidualizacji kształcenia.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

1). Ocena czy struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów oraz ich liczba umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia.

Analiza struktury kwalifikacji kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku studiów (zarówno tej w minimum kadrowym, jak i spoza minimum) pozwala stwierdzić, iż od strony posiadanych kompetencji daje ona możliwości osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Uczelnia zatrudnia uznanych w środowisku anglistkę, germanistę oraz hispanistę samodzielnych naukowo oraz nauczycieli akademickich ze stopniem doktora oraz stopniem magistra, których wykształcenie i dotychczasowa aktywność (naukowa lub na polu zawodowym) pozwala na osiągnięcie przez studentów założonych efektów kształcenia. Ich wiedza i umiejętności z pewnością przyczyniają się do właściwego poziomu kształcenia na

ocenianym kierunku. Dorobek naukowy osób ze stopniami i tytułami naukowymi obejmuje zarówno literaturoznawstwo jak i językoznawstwo, czyli te dyscypliny nauki, które korespondują z kierunkowymi efektami kształcenia.

Niestety, ponieważ prowadzone są wymienione trzy kierunki studiów (anglistyka, germanistyka i iberystyka), zatem wymagana przepisami liczba pracowników dydaktycznych (dwóch doktorów na każdy język) nie jest spełniona, a liczba zatrudnionej kadry w tym kontekście wystarczająca nie jest- patrz p. 2.

Stosunek – czysto liczbowy - nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445 z późn zm.). Wynosi 1: 12,5 przy wymaganym 1:50. LICZBA STUDENTÓW – 88

2). *Ocena spełnienia przez nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym warunków określonych w przepisach prawa.*

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt osób, które zostały zgłoszone do minimum kadrowego na kierunku *filologia*, należy uznać, iż **zostały spełnione warunki** określone w **§ 14 ust. 2** rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.), **§ 13 ust. 1** powyższego rozporządzenia (*do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia wliczani są nauczyciele akademicki zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania oraz § 13 ust. 3 (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra).*

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich teczkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Zgodnie z wymaganiem **§ 12 ust. 2** rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), *„Nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu praktycznym, jeżeli posiada dorobek w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku studiów.”*

Zgodnie z **§ 14 ust. 2** powyższego rozporządzenia, tj.: *„Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie języków obcych stanowi co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej związanej z efektami kształcenia określonymi dla tego kierunku, w tym co najmniej dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej czterech nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, z tym że: jak wskazuje **§ 14 ust. 2 pkt 1** spośród tych osób co najmniej jeden samodzielny nauczyciel akademicki i co najmniej dwóch nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora powinno specjalizować się w zakresie języka obcego, który jest przedmiotem studiów. Ten warunek w jednostce spełniony nie jest.* Prowadzona jest w niej anglistyka, germanistyka i iberystyka, co oznacza, że zatrudnionych powinno być po jednym pracowniku samodzielnym z każdej z tych filologii (i takie osoby są zatrudnione) oraz po co najmniej 2 doktorów związanych z każdą prowadzoną filologią (łącznie 6 doktorów). Tymczasem zatrudnieni 2 doktorzy, to Anglici - zatem brakuje do minimum kadrowego 2 doktorów germanistów i 2 doktorów iberystów.

W Jednostce zostały spełnione wymagania **§ 13 pkt. 1** wyżej wspomnianego rozporządzenia, tj.: *„Do minimum kadrowego, są wliczani nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów.”* Do minimum kadrowego zakwalifikowano – po dodatkowych wyjaśnieniach władz Uczelni po wizytacji ZO PKA – siedem osób, dwie osoby z tytułem profesora, jedną ze stopniem doktora habilitowanego, dwoje doktorów oraz dwoje magistrów, którzy wykazali się wystarczającym doświadczeniem praktycznym w zakresie nauczania języków obcych w szkołach innego typu niż szkoła wyższa. Nie został natomiast spełniony wymóg mówiący o udziale w minimum nauczycieli akademickich reprezentujących każdą filologię (każdy język), która jest przedmiotem kształcenia, na co wskazano powyżej.

Jednostka nie prowadzi studiów w trybie e-learningu.

Hospitacje zajęć przeprowadzone przez członków Zespołu oceniającego potwierdzają dobre przygotowanie kadry nauczającej do prowadzonych zajęć.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

3). Ocena prowadzonej polityki kadrowej i jej spójności z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów:

Kadra dydaktyczna jest w zasadzie stabilna, osoby z tytułem doktora i stopniem magistra to pracownicy pierwszoetatowi, którzy pracują na Uczelni od wielu lat (niektórzy nieprzerwanie od 1999 roku). W grupie osób samodzielnych naukowo zauważyć się daje trochę inna tendencja, samodzielnicy to osoby dla których PWSZ w Wałbrzychu to dodatkowe miejsce pracy, pracujący stosunkowo krótko, odpowiednio od 2011 i 2012 roku. Jest to sytuacja bardzo typowa dla polskiego szkolnictwa wyższego. Jednak nie ona jest przesłanką do uznania kadry za stabilną, zatrudnienie poszczególnych nauczycieli naukowo-dydaktycznych wymaga bowiem corocznie zgody Rektora uczelni macierzystej.

Kadra prowadząca zajęcia na kierunku filologia jest nieliczna, spowodowane jest to znacznym spadkiem kandydatów na studia, który uniemożliwia obecnie kształcenie wszystkich roczników na filologii germańskiej i hiszpańskiej oraz drastycznym zmniejszeniem ilości grup na filologii angielskiej. Zgodnie z Zarządzeniem Nr 16/2011 z dnia 11 maja 2011 grupy ćwiczeniowe nie mogą być mniejsze niż 25 osób. Osoby ze stopniem naukowym doktora, doktora habilitowanego oraz stopniem naukowym profesora przydzielane są zajęcia przez władze IH zgodnie z ich specjalnością i zainteresowaniami naukowymi. W wyjątkowych przypadkach, np. filologia hiszpańska, z powodu skurczenia się kadry do dwóch osób, profesor literaturoznawca przejął zajęcia kulturoznawcze. Jednak są to dziedziny pokrewne, tak więc ten zabieg jest akceptowalny i nie ma spowoduje obniżenia poziomu kształcenia. Potwierdzają to także wyniki przeprowadzonej hospitacji oraz przegląd tematyki prac dyplomowych (na styku literaturo- i kulturoznawstwa). Osoby z tytułem zawodowym magistra mają duże pensum dydaktyczne i z tego względu prowadzą różne zajęcia od zajęć z dydaktyki języka obcego, przez zajęcia z gramatyki opisowej, gramatyki praktycznej po ćwiczenia językowe. To zjawisko uznać należy za niepokojące. Zasady obsady dydaktycznej w pozostałych przypadkach nie budzą wątpliwości.

Dobór kadry dydaktycznej następuje przede wszystkim na podstawie dorobku naukowego i doświadczenia praktycznego. Podstawą doboru są więc kryteria merytoryczne. Weryfikacja nauczycieli akademickich odbywa się zgodnie z Ustawą o szkolnictwie wyższym. Pracownicy podlegają okresowej ocenie. Arkusz oceny zawiera części dotyczące umiejętności dydaktycznych, oceny pracy na rzecz uczelni, pracy naukowej. W ankiecie uwzględnia się wyniki hospitacji oraz ankiet studenckich. Ankiety są bardzo wnikliwie i rzetelnie wypełniane przez zespół oceniający, formułowane są zalecenia. Wyniki ankiet studenckich oraz hospitacji

są dostępne dla zainteresowanych pracowników. Także studenci mogą zapoznać się z wynikami ankiet studenckich oceniających zajęcia.

Pracownicy, którzy prowadzą badania naukowe, mają poczucie, że są przez władze wspierani w swym rozwoju naukowym. Trudno mówić o całkowicie właściwej polityce kadrowej, gdy na kierunku filologia praktycznie wszyscy profesorowie / doktorzy habilitowani zatrudnieni są na drugim etacie, ich podstawowym miejscem pracy przeważnie jest bliski geograficznie Uniwersytet Wrocławski. Może to w przyszłości prowadzić do trudności w prowadzeniu dalszej stabilnej polityki kadrowej. Wszyscy pracownicy będący zatrudnieni na etacie pierwszym, którzy aktywnie prowadzą badania naukowe, otrzymują od władz Uczelni stosowne do potrzeb wsparcie w formie m.in. opublikowania wyników ich badań w wydawnictwie własnym lub dofinansowanie publikacji w wydawnictwie zewnętrznych. Pracownicy mogą ubiegać się także (i otrzymują) dofinansowanie wystąpień konferencyjnych. Stosunkowo skromna jest współpraca naukowa z ośrodkami naukowymi krajowymi i zagranicznymi.

W trakcie oceny w roku 2007 nie sformułowano żadnych zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³: częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Kwalifikacje kadry dydaktycznej na ocenianym kierunku studiów stwarzają możliwości do osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Zastrzeżenia budzi zbyt duża liczba godzin prowadzonych przez nauczycieli posiadających tylko stopień magistra.

2) Minimum kadrowe nie jest spełnione w odniesieniu do kierunków germanistyka i iberystyka – brakuje zatrudnienia po 2 doktorów na każdy kierunek. Minimum, w odniesieniu do zatrudnionej kadry nie jest także w pełni stabilne. W skład minimum wchodzi doktorzy habilitowani i profesorowie, którzy są zatrudnieni jedynie na drugim etacie.

3) Polityka kadrowa prowadzona jest podobnie jak w wielu uczelniach niepublicznych, kilku pracowników deklaruje inną uczelnię jako podstawowe miejsce pracy. Uczelnia zatrudnia sprawdzonych fachowców, w sposób odpowiedni do ich profilu naukowego powierza im prowadzenie zajęć dydaktycznych.

Zalecenie:

- **Uzupełnienie minimum kadrowego do stanu przewidywanego przepisami prawa.**
- **zintensyfikowanie współpracy badawczej i dydaktycznej z ośrodkami polskim i zagranicznymi, starania o pozyskanie kadry rekrutującej się z grupy osób samodzielnych naukowo na pierwszy etat.**

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu posiada bazę dydaktyczną, która obecnie składa się z dwóch budynków, które są zlokalizowane przy ul. Zamkowej 4 oraz Piotra Skargi 14a. Budynki te znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie i są własnością Uczelni. Budynek który znajduje się przy ul. Zamkowej 4 Uczelnia otrzymała od Starostwa Powiatowego w Wałbrzychu w 2004 r. w formie darowizny. Budynki są dobrze przystosowane do potrzeb dydaktycznych. Mieści się w nich także wystarczające zaplecze socjalne dla studentów w postaci np. baru.

Infrastruktura dydaktyczna, z której korzystają studenci i pracownicy kierunku filologia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Wałbrzychu odpowiada potrzebom dydaktycznym. Zajęcia dydaktyczne na kierunku filologia odbywają się w budynku B. Znajdujące się tam sale wykładowe (5) są wyposażone w sprzęt nagłośnieniowy oraz komputery, projektory, rzutniki pisma a także tablice multimedialne, natomiast sale ćwiczeniowe (13) wyposażone są w sprzęt audiowizualny typu TV, odtwarzacze video i DVD. Dla studentów *filologii* przeznaczono dwie pracownie glottodydaktyczne: edukacji przedszkolnej i szkolnej. Ponadto do dyspozycji studentów pozostają dwie pracownie komputerowe (47 stanowisk) z dostępem do Internetu.

Studenci mogą korzystać z biblioteki uczelnianej, która jest dobrze wyposażona zarówno w księgozbiór drukowany (książki i abonowane czasopisma) jaki możliwość dostępu do źródeł elektronicznych, w tym Wirtualnej Biblioteki Nauki jak i przygotowana do obsługi studentów. Biblioteka posiada czytelnię, wraz z dostępem do Internetu, z której studenci mogą korzystać w czasie, który odpowiada ich potrzebom. Pracownice biblioteki są bardzo zaangażowana w pozyskiwanie literatury przedmiotu dla czytelników oraz pomoc studentów (często prowadzone są szkolenia dla chętnych użytkowników). Zasoby biblioteczne należy ocenić jako odpowiadające wymogom kształcenia, w także szczególności przygotowywania prac dyplomowych.

Dla potrzeb prowadzenia zajęć praktycznych utworzono dwie dobrze wyposażone pracownie: edukacji przedszkolnej i szkolnej. Studenci specjalizacji nauczycielskiej odbywają praktykę głównie w przedszkolach, szkołach podstawowych i placówkach dydaktycznych Aglomeracji Wałbrzyskiej, w których realizowany jest program nauczania języka specjalności. W kryterium 1 wspominani już o bardzo intensywnej i efektywnej współpracy Uczelni z sektorem edukacyjnym. Oferta miejsc odbywania praktyki zawodowej jest szeroka i w sposób pełny koresponduje z efektami i programem kształcenia.

Studenci wypowiadają się pozytywnie na temat sprzętu multimedialnego, który jest prawidłowo wykorzystywany i stanowi cenne wsparcie w czasie nauki języka. Do dyspozycji

studentów są ponadto sale do nauki, czytelnia komputerowa oraz biblioteka, której księgozbiór studenci oceniają jako bardzo dobry. Jednostka oferuje studentom siłownię i salę fitness, z których studenci mogą korzystać w wolnym czasie.

Studenci zgłosili krytyczne uwagi co do dostępności sieci bezprzewodowej wi-fi, odpłatnego parkingu oraz braku przystanku autobusowego obok uczelni. Negatywnie oceniono też wentylację pomieszczeń oraz ich ogrzewanie w starym budynku. Jednostka podjęła starania w celu poprawienia tych niedostatków.

Jednostka jest dostosowana w pełni do potrzeb osób niepełnosprawnych. Część pomieszczeń mieści się w budynku A, który jest pozbawiony wind (wynika to z zabytkowego charakteru budynku podlegającego ochronie). W tym budynku studenci poruszający się na wózku mogą bez przeszkód korzystać z sal dydaktycznych, które są na parterze (na piętrach funkcjonują pomieszczenia biurowe niedostępne dla studentów filologii). Nowy budynek nie stwarza żadnych barier osobom niepełnosprawnym.

W trakcie oceny w roku 2007 nie sformułowano żadnych zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego³ : w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych.

Zalecenia: brak.

6.Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Uczelnia nie ma – i nie musi mieć z zakresie filologii (studia I stopnia, profil praktyczny) ukształtowanej koncepcji prowadzenia badań naukowych oraz nie musi takich badań prowadzić. Jednak poszczególni pracownicy dydaktyczni prowadzą własną związaną z ich zainteresowaniami działalność naukową w obrębie literaturoznawstwa, językoznawstwa, a także badania aplikatywne – glottodydaktyczne. Tylko niewielka część publikowanych prac naukowych ma afiliację PWSZ w Wałbrzychu. Jedna z osób zatrudnionych w gronie pracujących ze studentami filologii jest kierownikiem grantu NCN „Środowiskowe, medialne i edukacyjne uwarunkowania witalności języka kraju pochodzenia wśród młodzieży szkolnej w warunkach rozproszonej emigracji na przykładzie języka polskiego w Ratyźbonie”. Dwie osoby ze stopniem doktora deklarują prace nad projektem habilitacyjnym, a ich dorobek publikatorski jest budowany w sposób systematyczny i konsekwentny. Wszystkie podane tematy badawcze zdecydowanie korespondują problematyką podejmowaną na studiach

filologicznych. Mają spory wpływ na ofertę dydaktyczną w ramach kierunku filologia. Jedno z hospitowanych zajęć poświęcone było projektowi „Agent”, który jest przedmiotem wysiłków glottodydaktycznych (w aspekcie naukowym) nauczyciela. Prowadzone badania przez poszczególnych pracowników mają także bezpośrednie przełożenie na ofertę seminariów dyplomowych i podejmowaną w ich ramach tematykę.

Jak wspomiano wyżej IH PWSZ w Wałbrzychu nie charakteryzuje się bardzo intensywną współpracą naukową z innymi ośrodkami. Oczywiście „naturalnym” partnerem jest tutaj Uniwersytet Wrocławski, na którym jako podstawowym miejscu pracy pracują dwaj profesorowie. Dobrym tego przykładem są dwa projekty :*„Kultura literacka Wałbrzycha, Świdnicy, Kłodzka, Jeleniej Góry i Zgorzelca w XVIII, XIX i pierwszej połowie XX wieku”* – *„Literarische Kultur in Waldenburg, Schweidnitz, Glatz, Hirschberg und Görlitz im 18., 19. und in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts* oraz: *“Polska recepcja twórczości Carla i Gerharta Hauptmannów”* prowadzone obecnie przez dwoje absolwentów Uczelni na Uniwersytecie Wrocławskim. Są oni tam doktorantami profesora „łączącego” PWSZ w Wałbrzychu i Uniwersytet Wrocławski. Jako przejaw umiędzynarodowienia badań prowadzonych w wizytowanej Uczelni należy wskazać występowanie jej pracowników na międzynarodowych konferencjach naukowych i publikowanie w publikacjach zagranicznych. Także kontakty z Bragança Polytechnic Institute, gdzie w myśl Raportu Samooceny (str. 42) *„Część zagadnień badawczych została włączona w umiędzynarodowiony proces kształcenia i stała się centralnym tematem zajęć ze studentami”*. Ponad to projekt: *“Baśnie i legendy regionu wałbrzyskiego w nauczaniu języka angielskiego w szkole podstawowej”* został nagrodzony w 2009 roku grantem Prezydenta Miasta Wałbrzych.

Z pewnością te wszystkie aktywności naukowe wpływają korzystnie na proces dydaktyczny na ocenianym kierunku.

Opinie studentów potwierdzają, że Jednostka stwarza im interesujące możliwości rozwoju naukowego, jednak studenci nie są tym szczególnie zainteresowani. Studenci, to w większości osoby dojeżdżające lub pracujące, skupione głównie na podstawowym toku kształcenia w celu uzyskania dyplomu ukończenia studiów. Jednostka podejmuje jednak działania mające na celu zaangażowanie studentów w życie naukowe, proponując wyjazdy studyjne i zwiedzanie krajów, których dana specjalność dotyczy. Prowadzone są także koła naukowe. Kołem naukowym, które jest najlepiej znane i najbardziej zbliżone profilowo do wizytowanego kierunku, jest KN Humanitas, którego celem jest szeroko pojęta działalność w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, działalność charytatywna oraz prospołeczna. Nie można zatem uznać, aby obecnie czynnie funkcjonowało koło naukowe ściśle powiązane z kierunkiem, mimo iż - jak deklarują władze Jednostki - podejmuje się w tym celu starania.

W trakcie oceny w roku 2007 nie sformułowano żadnych zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: nie dotyczy

Zalecenia: brak

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię.

1). Ocena czy zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia.

Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów. Zasady rekrutacji normowane są przez uchwałę nr 7/2013 Senatu PWSZ AS w Wałbrzychu z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe stacjonarne i niestacjonarne w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu w roku akademickim 2013/2014 (jak i uchwały wcześniejsze). Rekrutacja odbywa się na warunkach ogólnych, tj. po przeliczeniu wyników matury, starej lub nowej, na punkty rekrutacyjne, a samo postępowanie rekrutacyjne ma charakter konkursowy.

Rekrutacja odbywa się w sposób otwarty, co oznacza, że każdy kandydat, który spełnia wymagania wstępne (czyli zdanie określonych przedmiotów na maturze), dostaje się na oceniany kierunek. Studenci uważają, że dobór studentów zorientowany na jak największą ich liczbę nie pozwala na właściwy dobór kandydatów, co obniża poziom kształcenia. Szczególnie krytycznie studenci oceniają fakt, że na filologię mogą dostać się osoby ze zdaną maturą na poziomie podstawowym, co w ich opinii nie gwarantuje adekwatnego poziomu posługiwania się językiem. Jednocześnie studenci oceniają procedurę rekrutacji jako przejrzystą i sprawiedliwą.

Przyjęta punktacja ECTS jest zgodna z przepisami ogólnymi. W semestrze student uzyskuje 30 pkt. ECTS, a w całym cyklu kształcenia 180 pkt. ECTS. Ta liczba obejmuje praktyki zawodowe 16 ECTS, przygotowanie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego w ilości 10 punktów ECTS. Ocena prawidłowości przypisanego zajęciom nakładu pracy studenta możliwa jest dzięki systematycznym ankietom studenckim zawierającym punkt poświęcony prawidłowej wycenie punktacji ECTS.

2). Ocena czy system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandardyzowane.

System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces i na efekty uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania

ocen. Studenci są oceniani według kryteriów, które razem z sylabusem oraz literaturą przedmiotu przedstawiane są im na początku każdego kursu. W opinii studentów oceny formułowane są w sposób sprawiedliwy i zrozumiały, a prowadzący zapewniają dostęp do prac oraz informacji zwrotnej na temat popełnianych w nich błędów. Osoby obecne na spotkaniu z Zespołem Wizytującym zgłosili jedynie kilka krytycznych uwag na temat sposobu sprawdzania prac (np. czasem sprawdzenie w bardzo krótkim czasie wielu prac pisemnych wydaje się studentom podejrzane a wręcz niemożliwe). Studenci mają dostęp do egzaminów warunkowych oraz komisyjnych na sprawiedliwych zasadach z ewentualnym udziałem przedstawiciela studentów.

3). Ocena możliwości mobilności studentów stworzonych poprzez strukturę i organizację programu ocenianego kierunku.

Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, jednak system wymian w ramach wizytowanego kierunku funkcjonuje w bardzo ograniczonym zakresie. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym przyznali, że nie są zbyt zainteresowani wyjazdami na wymiany zarówno międzynarodowe jak i krajowe. Jednostka popularyzuje co prawda wiedzę na temat wymian oraz promuje możliwości z nimi związane, jednak brak zainteresowania wynika z charakteru studiów, które wiele osób realizuje równolegle z pracą zawodową, a także faktem zamieszkiwania w odległych od Wałbrzycha miejscowościach. Część studentów filologii niemieckiej uważa, że nie interesują ich wyjazdy do Turcji albo na Litwę (gdzie są uczelnie partnerskie), ale do Niemiec, jednakże uzyskali informację, że uruchomienie wymiany z uczelnią partnerską oferującą kierunek Deutsch als Fremdsprache jest bardzo trudne. Osoby, które brały udział w wymianach, a w ostatnich dwóch latach(było ich kilkanaście), uważają, że są one dobrze zorganizowane, a studentom Uczelnia nie stwarzała trudności z przepisywaniem uzyskanych na innej uczelni punktów ECTS.

4). Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami.

System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Studenci na ogół wypowiadali się pozytywnie na temat wsparcia dydaktycznego, jakie oferuje im Jednostka. Studenci wyrażają ogólną opinię na temat bardzo dobrego przygotowania do zajęć większości nauczycieli je prowadzących. Jako rezultat nauczania języków przez native speakerów wskazują, że poziom kształcenia językowego na ich Uczelni czasami przekracza ten, który prezentują większe uczelnie we Wrocławiu.

Ogólna opinia studentów na temat opieki sprawowanej przez nauczycieli prowadzących zajęcia jest bardzo dobra. Pracownicy są dostępni w wyznaczonych godzinach konsultacji,

można się też z nimi kontaktować drogą elektroniczną. Studenci uznali, że mogą liczyć na pomoc prowadzących i ich wsparcie. Dane dotyczące organizacji procesu kształcenia zwykle są im przedstawiane na witrynie internetowej Uczelni oraz w gablotach. Zdaniem studentów otrzymują oni w tym zakresie aktualne i rzetelne informacje z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym. Cennym źródłem informacji są też sylabusy, które zdaniem studentów zawierają wyczerpujące dane na temat materiałów potrzebnych do nauki oraz stawianych wymagań.

W trakcie spotkania studenci zgłosili uwagi krytyczne dotyczące niektórych nauczycieli akademickich oraz sposobu prowadzenia przez nich zajęć. Krytyczne uwagi nie dotyczyły poziomu merytorycznego prowadzących, ale przede wszystkim, sposobu prowadzenia zajęć, który został uznany za stresujący. Studenci uznali, że niejednokrotnie zajęcia odbywają się w atmosferze zastraszenia (powtarza się wielokrotnie, ile osób nie zda danego egzaminu), sprawdzana jest obecność na nieobowiązkowych wykładach, półtoragodzinne zajęcia mają też czasem charakter ciągłego odpytywania, co zdaniem studentów nie ma sensu organizacyjnego ani pedagogicznego. Studenci zgłosili też **jedną** uwagę co do nierzetelnego sprawdzania prac pisemnych.

Wydaje się, że pomimo realizowanego procesu ankietyzacji doskonalenie jakości kształcenia następuje zbyt wolno, choć jednocześnie nie można dostrzec dużego zaangażowania władz Jednostki w intensyfikowanie procesów składających się na wewnętrzny system zapewniania jakości.

Studentom oferuje się stypendia naukowe, które ich zdaniem są dobrą motywacją do nauki, oraz stypendia socjalne. Przydział stypendiów odbywa się na sprawiedliwych zasadach, w prostej i przejrzystej procedurze. Studenci czynnie uczestniczą zarówno w podziale funduszu pomocy materialnej, jak i samym przyznawaniu stypendiów (poprzez komisję stypendialną). Studiujący mogą liczyć na wsparcie obsługi administracyjnej, którą oceniają jako przyjazną i kompetentną, podkreślają, że ich godziny pracy są dostosowane do potrzeb studentów. Cennym wsparciem jest również instytucja opiekuna roku, którego rolą jest nawiązanie bliskiego kontaktu z daną grupą studentów oraz reagowanie w obronie ich interesów oraz praw. Studenci wskazali konkretne sytuacje, kiedy opiekun bardzo dobrze wypełnił swoją funkcję. Osoby studiujące na PWSZ mogą korzystać z domu studenckiego, siłowni i sali fitness, do ich dyspozycji pozostaje również bufet.

W Jednostce funkcjonuje Biuro Karier, którego główną rolą jest pośrednictwo w zdobyciu pracy oraz kształcenie w zakresie umiejętności miękkich oraz zawodowych (autoprezentacja, przedsiębiorczość, pisanie CV etc.). Studenci znają zakres działania Biura Karier i korzystają z niego, wysoko oceniając jakość ofert pracy i warsztatów.

W Jednostce funkcjonuje samorząd studencki, który ma zapewnione do funkcjonowania właściwe warunki materialne. Oprócz aktywności w obszarze przedstawicielskim, gdzie

bardzo czynnie reprezentuje interes studentów, samorząd organizuje szereg akcji i wydarzeń o charakterze kulturalno - rozrywkowym. Studenci wizytowanego kierunku nie znają osób zasiadających w samorządzie, sami jednak przyznali, że wynika to z ich braku zainteresowania tym tematem.

W trakcie oceny w roku 2007 nie sformułowano żadnych zaleceń w tym zakresie.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans.
- 2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen. Krytyczne uwagi studentów dotyczące nierzetelności sprawdzania prac dotyczyły jednego takiego przypadku.
- 3) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, sami studenci są mało zainteresowani udziałem w programach wymian, co wynika z niezależnych od Jednostki okoliczności.
- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej generalnie sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Studenci zgłaszali jednak uwagi krytyczne dotyczące sposobu prowadzenia zajęć przez niektórych pracowników oraz niewystarczającej reakcji władz uczelni na zgłaszane w ankietach uwagi krytyczne.

Zalecenia:

- Rekomenduje się, aby Jednostka podjęła głębsze starania mające na celu wykrycie sytuacji, kiedy studenci nie są zadowoleni z prowadzenia zajęć, obniżają one bowiem ogólną pozytywną ocenę wsparcia dydaktycznego na wizytowanym kierunku.
- Rekomenduje się bardziej efektywne wykorzystanie wyników ankiet studenckich w tym celu.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

1). Ocena działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

W Uczelni Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, wprowadzono Uchwałą nr 23/2008 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu z dnia 22 października 2008 r. W 2010 r. wprowadzono nowy (zmodyfikowany) WSZJK w Uczelni (Uchwała nr 1/2010 Senatu Uczelni z dnia 20 stycznia 2010 r. który ewaluował do formy która obecnie funkcjonuje w Uczelni (Uchwała nr 9/2012 Senatu Uczelni z dnia 29 lutego 2012 r. w sprawie ewaluacji w Wewnętrznym Systemie Zapewnienia Jakości Kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu). Do główny procedur Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia zalicza się analizę koncepcji programowych i wypracowania modelu kwalifikacji absolwenta, projektowanie i nadzór nad realizacją zajęć dydaktycznych, czyli przygotowanie planów studiów pod kątem ich zgodności z założonymi celami nauczania okresowe oceny (planów studiów i programów nauczania, kadry nauczycielskiej oraz organizacji pracy, jednostek organizacyjnych prowadzących kierunki studiów), badanie opinii nauczycieli akademickich i studentów o systemie nauczania oraz badanie opinii absolwentów i pracodawców w zakresie umiejętności i kompetencji zawodowych uzyskanych w trakcie studiów.

Powyższy System realizowany jest przez Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia (UZZJK) oraz Kierunkowe Zespoły Zapewnienia Jakości Kształcenia (KZZJK). Nadzór merytoryczny na Systemem sprawuje Zakład Dydaktyki wchodzący w skład Instytutu Humanistycznego. Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia został powołany Zarządzeniem Rektora nr 58/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r., a następnie ewaluował do obecnej formy (Zarządzenie nr 4/2011 Rektora Uczelni z dnia 25 stycznia 2011 r.). W skład UZZJK wchodzi: prorektor ds. nauki, dydaktyki i spraw studenckich, przewodniczący Kierunkowych Zespołów Zapewnienia Jakości Kształcenia, przedstawiciele studentów, kierownik Działu Nauczania i Spraw Studenckich oraz uczelniany koordynator programu Erasmus. Powyższy Zespół pełni funkcję doradczą i rekomendacyjną dla prorektora.

Zarządzeniem nr 59/2008 r. Rektora Uczelni z dnia 17 grudnia 2008 r. powołano Instytutowe Zespoły ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia w Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa które w związku z ewoluowaniem Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia przekształciły się w Kierunkowe Zespoły Zapewnienia Jakości Kształcenia. KZZJK dla kierunku „filologia” został powołany wraz z innymi Zarządzeniem nr 47/2011 z dnia 28 września 2011 r. W skład powyższego zespołu wchodzi: nauczyciele akademicy którzy zostali wliczeni do minimum kadrowego kierunków filologicznych oraz studenci tych kierunków studiów. Do kompetencji Zespołu należy m.in. funkcjonowanie w obrębie jednostki organizacyjnej (Instytutu), podejmowanie działania na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, pełnienie funkcji doradczej i rekomendacyjnej wobec dyrektora Instytutu oraz przygotowanie Raportu samooceny na podstawie wyników ankiet studenckich oraz własnej analizy (planu studiów i programu nauczania, organizacji zajęć dydaktycznych, sposobów prowadzenia zajęć, komunikacji interpersonalnej, dyspozycyjności nauczyciela akademickiego w czasie wyznaczonym na

konsultacje, ogólnej oceny zajęć dydaktycznych, dostępu do zasobów bibliotecznych i informacji naukowej).

Do procedur szczegółowych Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia należy:

- Okresowa ocena kadry (dokonywana jest w czteroletnich odstępach),
- Ocena prowadzonych zajęć dydaktycznych,
- Ewaluacja procesu kształcenia,
- Hospitacje zajęć,
- Ankietyzacja absolwentów.

Podczas oceny kierunku „filologia” przedstawiono Zespołowi Oceniającemu wzory: ankiety oceny zajęć dydaktycznych, ankiety ewaluacyjnej (w skład której wchodzi ocena kierunku studiów, ocena infrastruktury dydaktycznej Uczelni, ocena dostępności informacji na stronie internetowej Uczelni/Instytutu, ocena funkcjonowania Działu Nauczania i Spraw Studenckich oraz sekretariatu Instytutu i ocena funkcjonowania Biblioteki), protokołu hospitacji zajęć dydaktycznych oraz ankiety absolwentów. Dokumenty te przygotowane są należycie i tworzą właściwą bazę dla tworzenia kultury jakości w jednostce.

Spotkania z nauczycielami akademickimi potwierdziły, że system wewnętrzny zapewniania jakości jest im znany, przyjazny i dostarcza im cennych informacji o sposobie prowadzenia zajęć – własnych i kolegów. Uznali system za dobre narzędzie poprawy jakości kształcenia.

Spotkania ze studentami przyniosły jednakże szereg uwag krytycznych wskazujących na mniejszą skuteczność WSZJ – dotyczy to w szczególności niewielkiej reakcji władz na uwagi krytyczne w ankietach studenckich. Także fakt, że nie zauważono braków w minimum kadrowym dla filologii germańskiej i hiszpańskiej a także w minimum dla profilu praktycznego programu kształcenia pokazuje, że zespoły ds. zapewniania jakości kształcenia nie działają kompetentnie i skutecznie.

2). Ocena udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia

Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i działań podejmowanych w Instytucie Humanistycznym opiera się m. in. na zaangażowaniu kadry dydaktycznej ocenianego kierunku studiów, pracowników administracyjnych oraz studentów kierunku filologia. Udział tych interesariuszy wewnętrznych w procesie zapewnienia Jakości Kształcenia uwzględnia działania skierowane i skoncentrowane na studentach, mając na uwadze fakt, iż stanowią oni główny podmiot działań uczelni. Udział interesariuszy zewnętrznych skoncentrowany jest głównie na promowaniu Uczelni w bliższym i dalszym otoczeniu, rozwój współpracy międzynarodowej, pomoc w organizowaniu praktyk studenckich, wyrażaniu opinii w

sprawach związanych ze strategią rozwoju kierunku logistyka, planów studiów i programu kształcenia.

Studenci są członkami Uczelnianego oraz Kierunkowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. W ramach funkcjonowania tego organu mają wpływ na szereg kwestii związanych z jakością kształcenia (programy i plany studiów, efekty kształcenia, opracowanie ankiet etc.). W proces zapewniania jakości bardzo silnie włączany jest samorząd studencki, który zapraszany jest na wszystkie posiedzenia właściwych organów, ma zapewnioną reprezentację w Radzie Wydziału (również komisjach stypendialnych i dyscyplinarnych) i opiniuje dokumenty związane z jakością kształcenia (wzory ankiet, programy i plany studiów) oraz organizacją Jednostki (regulaminy studiów, składy komisji etc.).

Studenci niebędący członkami organów samorządu również mają możliwość wpływu na proces kształcenia poprzez ankiety, w których co semestr anonimowo mogą wypowiedzieć się na temat infrastruktury, jakości prowadzenia zajęć, jakości samych prowadzących, obsługi administracyjnej oraz programu kształcenia. Pytania otwarte pozwalają na przekazanie swoich uwag i sugestii. Studenci wykorzystują też bezpośrednie kanały, takie jak kontakt z opiekunem roku, starostą, prowadzącym zajęcia lub władzami, aby wyrazić swoje opinie. Studenci uważają, że ich uwagi mają wpływ na proces kształcenia, infrastrukturę i zachowanie prowadzących, oczekują jednakże, aby zmiany te następowały dynamiczniej i w większym zakresie, na co wskazywały ich krytyczne uwagi przedstawione w cz. 7 raportu.

W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeżeli były sformułowane uprzednio, ocenić dokonane zmiany i ich efekty.

W trakcie oceny w roku 2007 nie sformułowano żadnych zaleceń w tym zakresie.

W przypadku dokonania oceny kierunku/akredytacji jednostki przez zagraniczną instytucję akredytacyjną – stanowisko w sprawie wykorzystania wyników tej oceny w podnoszeniu jakości kształcenia.

Nie przeprowadzono takiej oceny.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktur a dydaktyczna /	działalność naukowa	działalność międzynarodowa	organizacja kształcenia
------------------------------------	------------------------------	-------	--	------------------------	-------------------------------	----------------------------

			biblioteka			
wiedza	+	+/-	+	Nie dotyczy	+/-	+
umiejętności	+	+/-	+		+	+
kompetencje społeczne	+	+/-	+		+/-	+/-

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Uczelnia zaprojektowała i prowadzi w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości działania zapewniające i podnoszące jakość kształcenia. Efektywność tych działań nie jest wystarczająca. Świadczą o tym zarówno krytyczne uwagi studentów, jak i zaniedbania dotyczące minimum kadrowego.

2) Uczelnia włącza w wystarczającym stopniu interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych do działań zapewniających jakość, choć skuteczność ich działania budzi wątpliwości – patrz p. 1.

Zalecenia:

Należy poprawić skuteczność działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Jednostce.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
koncepcja rozwoju kierunku		X			
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			
zasoby kadrowe				X	
infrastruktura dydaktyczna		X			
prowadzenie badań naukowych		Nie dotyczy			
system wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Zarówno Uczelnia, jak i oceniana Jednostka stwarzają niezłe warunki dla realizacji założonych celów kształcenia i uzyskania założonych efektów kształcenia przez słuchaczy. Przedstawiona w niniejszym raporcie ocena „w pełni” dotycząca kryteriów 1, 2, 3 i 5 trafnie odzwierciedla te możliwości oraz stan ich realizacji. Wdrożenie KRK w Uczelni, sposób wykorzystania opisu obszarowych efektów kształcenia dla projektowania programów kształcenia i zajęć jest więcej niż poprawny. Uzyskaniu efektów kształcenia sprzyja także dobra infrastruktura materialna Uczelni i Jednostki. Na uznanie zasługują niektóre elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości, takie jak dobre zastosowanie punktacji ECTS (uczelnia, jako jedna z niewielu w Polsce, posiada „ECTS Label”) oraz stworzenie wokół pracy

dydaktycznej autentycznie zaangażowanej kadry nauczającej i administracyjnej, która swymi osiągnięciami stwarza dobre warunki dla tworzenia kultury projakościowej w Uczelni. Prawdłowo zaplanowany wewnętrzny system zapewniania jakości oraz dobrze rozwinięta współpraca z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi stwarza dodatkowe sprzyjające jej warunki.

Jednakże skuteczność realizacji tak zaprojektowanych działań projakościowych budzi już zastrzeżenia. Dotyczy to w szczególności niezauważania braków minimum kadrowym – zarówno związanych z praktycznym profilem kształcenia, jak i z kadrą na filologii germańskiej i hiszpańskiej. Także opinie studentów dotyczące reakcji władz jednostki na ich krytyczne uwagi wskazują na niedostatki WSZJK. Odnotowano to w postaci oceny „częściowo” dla kryterium 4 dotyczącego zasobów kadrowych oraz „znacząco” dla kryteriów 7 i 8 dotyczących wsparcia studentów oraz WSZJK.

Wymienione mocne strony Uczelni i Jednostki, w tym koncepcja kierunku studiów i jego program nie zakrywają jednak problemów, z jakimi boryka się uczelnia oraz oceny działań, które podejmuje, aby im zaradzić. Uczelnia działa w bardzo trudnym czasie i otoczeniu: niż demograficzny oraz odpływ młodych ludzi z Wałbrzycha powodują, że i Uczelnia i Jednostka mają coraz mniejszy napływ kandydatów na studia. Widać to szczególnie dobrze na przykładzie filologii, gdzie liczba studentów i kandydatów zmniejszyła się tak bardzo, że trzeba zamykać nabór na niektóre kierunki. Działania, jakie podejmuje władze Uczelni i Jednostki, aby utrzymać dotychczasową liczebność studentów i kontynuować kształcenie filologiczne, wedle opinii Zespołu Oceniającego, nie stwarzają dostatecznych warunków dla sukcesu w tej sprawie. Koncepcja kształcenia na filologii, choć dobra, to jest jednak dość konserwatywna i kontynuowana wedle dawnych wzorców. W tym zakresie nie wykorzystano szansy na innowacyjne projektowanie programów stwarzane przez KRK – raczej „przepisano” uprzednie programy w nowym języku. Z rozmów z kadrą nauczającą i przedstawicielami władz wynika, że nie próbuje się wykorzystać szansy, którą uczelniom stwarza proces uczenia się przez całe życie (Lifelong learning): stworzenia oferty elastycznej, np. kursów krótkotrwałych odpowiadających na potrzeby rynku pracy i zintegrowanych z programami dyplomowymi. Planowane łączenia edukacji filologicznej z innymi kierunkami (opieka nad osobami starszymi, turystyką) nie przyjęły jeszcze formy planów i działań strategicznych, choć ten rodzaj usług staje się typowy dla rynku pracy Dolnego Śląska. Wedle opinii i rekomendacji Zespołu Uczelnia powinna, wraz z interesariuszami, przeprowadzić głęboką analizę potrzeb swego otoczenia i lepiej dostosować swą ofertę do nich, budując, przy okazji, grupę wsparcia wśród lokalnych pracodawców mogących zatrudnić absolwentów kierunku. Przy realizacji obecnej koncepcji kształcenia na kierunku filologia można się, niestety, spodziewać, że nie utrzyma się on na rynku usług edukacyjnych Wałbrzycha, nie wytrzyma konkurencji z filologiami realizowanymi przez konkurujące uczenie – choćby Uniwersytet Wrocławski. Uczelnia i jednostka obecnie stosują swoistą strategię przetrwania w trudnych czasach, a nie strategię rozwoju, co nie rokuje dobrze na przyszłość.

Odpowiedź na Raport Oceniający nadesłana przez Uczelnię spowodowała zmianę oceny dwu kluczowych kryteriów, a mianowicie kryterium „zasoby kadrowe” oraz kryterium „wewnętrzny system zapewniania jakości”.

Jeśli idzie o zmianę oceny dotyczącą zasobów kadrowych (z „częściowo” na „w pełni”), to spowodowana ona była podjęciem przez Uczelnię działań, które naprawiły wskazane w Raporcie nieprawidłowości. Zespół Oceniający wskazał, że minimum kadrowe nie jest (dla kierunków filologicznych) spełnione w odniesieniu do filologii niemieckiej i hiszpańskiej – brakowało zatrudnienia po 2 doktorów na każdą z tych filologii, przy wystarczającej liczbie pracowników samodzielnych. Wprawdzie filologie te były przez Uczelnię wygaszane (nie było naboru słuchaczy od 2 lub 3 lat), ale brakowało formalnej uchwały władz Uczelni w tej sprawie. W dniu 4 lipca 2014 roku Senat Uczelni podjął Uchwałę wygaszającą filologię niemiecką i hiszpańską, co pozwala uchylić zarzut o niedopełnieniu minimum kadrowego.

Minimum kadrowe dla filologii angielskiej prowadzonej w Uczelni było i jest spełnione.

Jeśli idzie o ocenę kryterium 8 dotyczącego wewnętrznego systemu zapewniania jakości, to Zespół Oceniający stwierdził iż „Uczelnia zaprojektowała i prowadzi w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości działania zapewniające i podnoszące jakość kształcenia.” Zastrzeżenia budziła jedynie efektywność tych działań. Stwierdzono, że nie jest ona wystarczająca, o czym świadczy fakt niewychwycenia nieprawidłowości dotyczących minimum kadrowego. Uznano także, że głosy krytyczne studentów związane z organizacją kształcenia nie jest wystarczająco brane pod uwagę. W odpowiedzi na te zarzuty Uczelnia przedstawiła projekt działań naprawczych, częściowo już wprowadzonych w życie (nowe kwestionariusze oceny studenckiej, uelastycznienie programu studiów na r. ak. 2014/15). Te działania pozwalają zmienić ocenę kryterium 8 ze „znacząco” na „w pełni”. Warto podkreślić, że Uczelnia jest posiadaczką „ECTS label”, co wskazuje na dobre zaprojektowanie programu kształcenia i poprawne opracowanie sylabusów.

Tabela nr 3 - zmiana ocen dwu kryteriów.

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie

	zasoby kadrowe		X			
	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			